

Separatisme?

De més enllà de l'Ebre ens arriba la remor d'una agre hostilitat a la nostra terra. Ahir tot era comprensió. Avui l'atmosfera s'ha enterbolit insospitadament, i això que ahir com avui l'Estatut és el mateix. No han variat les coses, però ha canviat l'opinió sobre les coses. On havem de trobar la rei d'aquesta extemporània agitació? Serà a Catalunya? Serà al Centre? No podem cercar-la en les coses, puix que aquestes no han variat, però sí en les persones o en les opinions. Gairebé tots els periòdics del Centre estan irritats contra Catalunya, sense excepció de "Crisol" el qual també formula la pregunta de la causa de l'agitació, en un to que fa endevinar que la seva resposta fóra aquesta: "el motiu resideix a Catalunya i en les paraules del president Macià".

No volem concedir belligerància als periòdics com "A B C"—d'aristòcrates en bancarrota moral i concreció autèntica, ara i abans, de totes les indecències nacionals—que són enemics tradicionals de Catalunya. Tampoc no farem massa cas de "El Imparcial", periòdic d'aristòcrates, ple d'aromes d'antigor, monàrquic i amb aires de sol de posta. Ens oblidarem expressament del "Debate", especialista en enterbolir les qüestions clares amb la tinta de la mala fè i la baba de la insídia més despiatada i menys catòlica. I tampoc creiem necessari contestar amb gest irat, a la ira que vesteix el moviment iniciat a queixos dies per l'altre sector de la premsa digna del Centre.

Sembla que la major part dels escarafalls que es produeixen ara, dones, al cor de l'altiplanície castellana, han pres per motiu aquelles paraules del president Macià: "Ja som lliures!" No defensarem Macià, car tenim una radical aversió, una congènita repugnància a tot el que suposi adoració personal. Justifiquem en canvi aquell crit sense importar-nos que hagi sortit de la boca de Macià o de la del ciutadà més humil. I el justifiquem perquè un poble és lliure quan s'ho proposa, i esclau mentre es resigna. Per això la resignació del poble espanyol que durà quasi tota la primera dictadura, s'acabà també un jorn esdevenint després la re-

solta decisió d'ésser lliure: i aquesta decisió operà el miracle. Produí allò que a tots ens semblava un somni, el matí gloriós del 15 d'abril. I a la Porta del Sol es cridà, el 14, per més de quatre ciutadans: "Ja som lliures!" No hauria estat ridícol, imbècil i absurd que hom els hagués escupit a la cara l'epítet de *separatistes*? Ells eren *separatistes* de la monarquia; nosaltres ho som del sistema centralista. Però ni ells ni nosaltres ho som d'Espanya. I no obstant ens diuen *separatistes*; mes on són els separatistes d'ara? Moltes vegades hem pensat que són més a Madrid que a Catalunya, i aquesta volta semblen ells, no nosaltres, els que cerquen distanciar-nos conscient o inconscientment. Els *separatistes* tradicionals del Centre són "A B C" amb tota la massa repugnant de premsa que hi té afinitats, demés de certs personatges que, amb servilisme inexplicable, són objecte d'adoració per un sector molt ample de joventut, com per exemple l'Unamuno. Els d'ara són els tradicionals, més els adherits per una incomprensió del moment.

L'Unamuno creu que l'unitarisme és la forma ideal de convivència nacional i això li fa prodigar el milloret del seu repertori lingüístic contra tot moviment regionalista. No el preocupa que hi hagi diferències psicològiques. Es comporta com aquells metafísics que per tal de construir un sistema sobre la realitat, no troben actitud més adequada que la de girar-se d'espatlles a la realitat. Perquè dir que la constitució que més convé a dues regions psicològicament separades, és el centralisme, equival a dir que el que més convé a una dona i un home espiritualment distanciats, és el matrimoni. Tan gran és l'absurde d'aquesta concepció, que els fets demostren que només els centralismes han produït separatismes en les collectivitats nacionals formades de regions psicològicament diferents, de la mateixa manera que la impossibilitat de desfer el matrimoni accentua la distància espiritual que naturalment pugui existir entre marit i muller i hi introdueix, a la llarga, un element de mútua aversió i de franca hostilitat.

L'encaixada

El catalanisme ha concretat les seves actuals aspiracions en l'obtenció d'una autonomia política i administrativa dins un règim federal espanyol. L'Estatut ha d'ésser presentat com el pacte de federació, que ofereix el poble de Catalunya a la República. Els catalans s'associen amb els espanyols guiats per la raó natural i la seva voluntat lliure. No seriem autònoms els catalans si ens imposessin en el pacte unes condicions que no ens satisfessin. La voluntat unànime del poble català vé expressada per l'Estatut, i només l'amenaça que pot ésser modificat, sobiranament, per les Corts Constituents espanyoles, sense prèvia consulta a Catalunya, ens situa en una evident posició d'inferioritat.

Els pobles per pactar han d'ésser lliures. Lliurement Catalunya ha elaborat les lleis de relació que ofereix a la República. Sota el punt de vista del dret, no seria vàlit l'Estatut si s'hagués fet pressió damunt dels homes que l'articulaven i damunt dels Ajuntaments i el poble que l'aprova. Amb plena independència moral Catalunya ha expressat la seva voluntat.

Sota el punt de vista material, Catalunya continuava junyida a un poder central absorbent. El procediment pi-margallà, que reclamava la prèvia constitució de Catalunya en Estat lliure, l'iniciava Francesc Macià el 14 d'abril. En aquella avinentesa Macià esdevenia

Però els autonomistes són separatistes i els separatistes junt amb els comunistes, literats en fracàs segons el professor de grec de Salamanca. Del separatisme i del comunisme, si el senyor Unamuno ens ho permet, en podríem dir les escombraries de la literatura nacional. Frases molt boniques, plenes d'efectisme, però buides de veritat. Perquè és el cas que no pensem ésser *separatistes* encar que el savi professor — que es *separa* d'autonomisme i federalisme—s'ho proposi i encar que ara—creiem que per poc temps—li facin cor, ultra aquells aborts de monarquisme que al·ludíem, l'altre sector de premsa que fins ara ens havia estimat tant.

EDEIPE

el més pur intèrprete de l'ideal de Pi i Margall. La doble independència moral i material haurien ofert una més clara garantia d'autenticitat a la voluntat expressada pels catalans. Però la República Catalana era substituïda per la Generalitat. Passàrem pel canvi de nom, només per que ens havia d'ésser reconeguda la nostra independència moral. Constituïts prèviament en Estat lliure, la nostra voluntat no s'hauria expressat més estrident. L'Estatut conté les aspiracions de la Catalunya d'avui, lliurement manifestades.

El pacte federal, com tots els convenis jurídics, reclama absoluta llibertat per les dues bandes. No és lliure ni autònom el poble sotmès, no ho és tampoc aquell al qual li han estat imposades prèvies condicions que torcen el seu dret d'autodeterminació. No és lliure el fill mentre viu sota l'autoritat del seu pare, no ho és un poble que veu mantenir-se immòbil, damunt seu, una potestat superior.

Catalunya ha expressat la seva voluntat en plena llibertat moral. Convé, per donar efectivitat jurídica al conveni que ofereix a Espanya, que aquesta independència moral es mantingui latent mentre duri la discussió del pacte. Si el poder material que la República posseeix damunt de la terra catalana, fa sentir el seu pes, amb motiu de possibles desavinences, que el parer català i el parer espanyol poden trobar en l'articulat de l'Estatut, aleshores la puresa del pacte pot restar trencada. Pi i Margall considera lògic que per arribar a la federació ibèrica, prèviament es declarassin independents les províncies, precisament per evitar la pressió sorda d'aquell poder. No poden tenir efectivitat jurídica les clàusules d'un pacte degudes a la pressió d'una autoritat superior o a l'amenaça d'una violència.

Es ben entès, que si no hi ha acord de les dues parts sobre el pacte, ambdues han de restar lliures. "No es pot obligar a ningú que es confederi, ni que es juntí amb altres, encara que ho reclami la raó i el dret", escriu el mestre del federalisme, i es demana, a més: "Declarades a Espanya autònomes les províncies, per quina regla de lògica,